

УДК 378.91.33

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-35-18>

Зрибнєва І. П.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Zrybnieva Iryna

*Ph.D in Economics,
Associate Professor in Marketing, Innovations
and Regional Development Department
of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*

ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ БАЗИС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ОСНОВІ ОЦІНОЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Анотація. У сучасній науковій літературі приділяється значна увага умовам, які формують платформу, або інституціональний базис для розвитку тих чи інших сегментів підприємництва. Наукові дослідження в області формування тих чи інших умов, необхідних для розвитку інноваційно орієнтованих господарюючих суб'єктів, використовуються, в тому числі, і в практиці побудови рейтингів, індексів, що характеризують рівень і якість інноваційного розвитку національної економіки в цілому. Так, наприклад, Глобальний інноваційний індекс включає дві групи показників (наявні ресурси і досягнуті результати), при цьому апіорі розуміється, що наявність першого є ймовірністю отримання другого. При цьому в першу групу включені такі параметри, як: інститути, людський капітал, наявність інфраструктури, розвиток внутрішнього ринку і розвиток бізнесу. Тобто фактично ця група показників описує інноваційне середовище, в якій здійснюють свою діяльність господарюючі суб'єкти, в тому числі і суб'єкти інноваційного підприємництва. Варто відзначити, що згідно з аналізом Глобального Індексу основну роль у формуванні інноваційності національних економік відіграють людський фактор і наявність ефективних інститутів, що в повній мірі узгоджується з концептуальними положеннями, які описують загальні теоретичні особливості інноваційної економіки та інноваційного підприємства. Фактично Глобальний інноваційний індекс демонструє і здатність національної економіки розвиватися з використанням інтенсифікуючих факторів, і здатність створювати умови для того, щоб фундаментальні і прикладні знання не тільки продукувались, а й застосовувалися в практичній (безпосередній) діяльності господарюючих суб'єктів.

Ключові слова: глобальний інноваційний індекс, інноваційне середовище, інноваційний розвиток, індекс, інноваційне підприємство.

Постановка проблеми. На сьогодні нашої національній економіці в цілому не вистачає інноваційних

якостей і механізмів, які б швидкими темпами вирішили задачу переходу до інноваційної економіки. У країні поки

що відсутнє те інноваційне середовище, яке сприяло б народженню і комерціалізації інноваційних ідей. Цьому сприяють недоліки законодавчої бази в сфері інноваційного розвитку. Вирішення цих проблем, на наш погляд, лежить в двох взаємопов'язаних площинах, обумовлених, по-перше, необхідністю створення зовнішніх умов, що сприяють інноваційному розвитку, до яких можна віднести сукупність інститутів і організацій в структурі національних інноваційних систем, що формуються в даний час у всіх розвинених країнах світу. По-друге, наявністю у суб'єктів господарювання необхідної внутрішнього середовища – інноваційного потенціалу, здатного генерувати ідеї і здійснювати процес їх комерціалізації по всьому інноваційному циклу. Таке поєднання внутрішнього середовища і зовнішніх умов, яке визначається як інноваційне середовище, є основоположним умовою здійснення ефективної інноваційної діяльності

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інновації завжди були в центрі уваги науки. Питанням інноваційного середовища як необхідного інституціонального базису забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємництва присвячено багато робіт. Дослідженням сутності інноваційного середовища присвячені праці закордонних учених: Д. Асемоглу, Д. Робінсона, Д. Норта. У вітчизняній науці зазначеній проблематиці присвячено праці багатьох науковців та практиків. Зокрема, В. Гець, Н. Гражевська, А. Гриценко, М. Зверяков, С. Ілляшенко, Т. Кваша, Т. Писаренко, П. Рачинська.

Мета статті: дослідити більш детально та проаналізувати інноваційне середовище як необхідний інституціональний базис забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємництва на основі оціночних результатів. Інноваційне середовище необхідно розглядати як особливий інституціональний базис конкурентоспроможного розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва, який формує необхідні стимули і забезпечує формування належної мотивації даних суб'єктів до інтенсивного розвитку і збалансованого економічного зростання за допомогою когнітивізації економічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. На практиці існує певна думка, яка полягає в тому, що «інноваційне середовище» і «інноваційний клімат» – це тотожні поняття. Насправді це далеко не так, оскільки, якщо розглядати трактування терміна «клімат» в його геофізичному аспекті, можна відзначити, що це трактування розкриває цей термін як певний режим [погоди], який відносно постійний на окремо взятій території в певний часовий період.

Відповідно, нетотожність понять «середовище» і «клімат» дозволяє окремим ученим розглядати останнє з перерахованих понять як «...певний стан зовнішнього середовища, яке сприяє або перешкоджає досягненню мети...». Наприклад, аналогічної позиції дотримується П. Шеко, який розглядає клімат в біологічному контексті як живильну основу для інновацій, що забезпечує сприятливий фон для ведення інноваційної підприємницької діяльності, а також для продукування і впровадження в практику будь-яких новацій.

З організаційно-філософської точки зору інноваційний клімат можна описати як сукупність будь-яких тенденцій і явищ, локалізованих в певних середовищних умовах. Також відзначимо, що власне саме явище «інноваційний клімат» – складне і багатогранне, що характеризується при цьому сукупністю якісних, кількісних і вартісних показників.

Таким чином, вищесказане дозволяє нам зробити висновок, що інноваційний клімат – це певний стан інноваційного середовища. Такий стан інноваційного серед-

овища визначається, з одного боку, сукупністю сформованих умов, а з іншого боку – здатністю використовувати дані умови для отримання необхідних (цілових) результатів. Звідси випливає, що «інноваційне середовище» (як поняття і як простір діяльності) є первинною по відношенню до «інноваційного клімату».

Існує кілька підходів до розгляду сутності та змісту інноваційного середовища:

– соціальний підхід, в якому інноваційне середовище розуміється як «...сукупність правових, матеріальних, фінансово-економічних, політичних, духовних умов існування, формування взаємодіючих індивідів, соціальних груп, інститутів, культур, що забезпечують розробку нововведень і подальшу їх трансформацію в нововведеннях. Інакше кажучи, інноваційне середовище – це організований певним чином соціальний простір...»;

– діяльнісний підхід, в якому інноваційне середовище розуміється як «...певне соціально-економічне, організаційно-правове і політичне середовище, що склалася і забезпечує (стимулює) або гальмує розвиток інноваційної діяльності...»;

– власне середовищний підхід. Цей підхід розглядає інноваційне середовище або як «...поєднання внутрішнього і зовнішнього середовища учасника інноваційного процесу...», або «...як оточення учасника інноваційного процесу, що має непрямий або прямий вплив на умови інноваційної діяльності та її результат...» або «...оточення, що становить зовнішнє середовище будь-якого учасника інноваційного процесу, що має непрямий або прямий вплив на умови інноваційної діяльності та її результат...».

Слід зазначити, що в останньому аспекті (власне середовищний підхід) інноваційне середовище також розглядається не тільки як оточення, але і як «...соціально-економічна, правова обстановка...», в якій відбувається «...передача і використання знань, ... комерціалізація інновацій...».

Як абсолютно вірно вказує В.М. Трофимов, «...існує безліч визначень поняття «інноваційне середовище», проте всі вони зводяться за спільною ознакою: це оточення учасника (учасників, суб'єктів) інноваційного процесу, яке впливає на його (їх) інноваційну діяльність...». При цьому поняття «інноваційне середовище» ширше за поняття «інноваційна система» (система, як правило, функціонує і розвивається в середовищі).

Всі перераховані вище визначення розглядають інноваційне середовище як зовнішній аспект функціонування та розвитку в цілому національних соціально-економічних систем і зокрема – суб'єктів інноваційного підприємництва. С.Ю. Семеновим проведено уточнення прийнятих підходів до визначення інноваційного середовища. Під інноваційною середовищем С. Семенов розуміє «...поєднання соціально-економічного, політичного і нормативно-правового зовнішнього оточення і внутрішньої інноваційної інфраструктури, що забезпечують в сукупності сприятливі умови для реалізації процесів створення, впровадження і дифузії інновацій...».

Фактично С.Ю. Семеновим обґрунтовано, що інноваційне середовище включає два основні компоненти: зовнішній (по відношенню до суб'єкта інноваційного підприємництва) і внутрішній (середовище даного суб'єкта по відношенню до зовнішнього компонента). Але варто звернути увагу на те, що і у визначенні С.Ю. Семенова і в визначеннях, наведених Е.А. Міхуринскою, Т.М. Геращикою, М.А. Абузаровою, інноваційне середовище розглядається тільки з точки зору поточного або короткострокового періоду її стану. У наведених вище визначеннях відсутні припущення про те, що інноваційне середовище – це, в першу чергу, середовище розвитку. З огляду на те, що інно-

ваційне середовище – це не тільки соціальне, правове, а й економічне явище, вважаємо за необхідне доповнити зміст даного поняття, але спочатку необхідно розглянути елементи, що утворюють інноваційне середовище.

В даному аспекті дослідження також не спостерігається єдності думок. Наприклад, А.С. Бенд вважає, що інноваційне середовище утворена суб'єктами (в тому числі і суб'єктами інноваційного підприємництва), прямо або побічно включеними в інноваційну діяльність (автор виділяє до шести їх видів), а основний ефект, який породжує інноваційне середовище, – це синергія.

Така інтерпретація елементів і компонентів інноваційного середовища, по-перше, видається занадто спрощеною, по-друге, виключає необхідні об'єкти інноваційної діяльності та процеси регулювання даного середовища.

Фінськими вченими запропонована власна інтерпретація елементів і компонентів інноваційного середовища. На їхню думку, інноваційне середовище утворене взаємодіючими суб'єктами і об'єктами, має структурно-інституційне будову, регламентовану соціальними, правовими, економічними та культурно-етичними нормами. Фактично, з огляду на перераховані вище наукові думки, можна говорити про те, що наявність інноваційного середовища необхідно розглядати як взаємодію тих чи інших інститутів (економічних, цивільних, владних та інших), які формують особливі умови, необхідні для активізації та ведення інноваційної діяльності тими чи іншими суб'єктами.

С.Ю. Семенов, досліджуючи принципові аспекти утворення інноваційного середовища, виділяє кілька рівнів інноваційного середовища і компонентів, що її утворюють. Структуризація елементів і компонентів інноваційної системи відповідно до рівнів, що її утворюють представлена в таблиці 1.

Отже, як впливає з наведеної таблиці, С.Ю. Семенов виділяє чотири середовищних рівня (макро-, мезо-, мікро-рівень зовнішнього середовища і мікрорівень внутрішнього середовища). Кожен рівень включає кілька основних елементів, що його формують.

На нашу думку, при відносно чіткій структуризації елементів і компонентів інноваційного середовища, запропонованої С.Ю. Семеновим, відбувається певне змішання і локалізація окремих елементів. Так, наприклад, інформаційна підтримка інноваційної діяльності з'являється тільки на мікроекономічному рівні внутрішнього середовища, а мезоекономічний рівень може бути цілком логічно інтегрований з мікроекономічним рівнем зовнішнього середовища, оскільки складові їх елементи в цілому ідентичні.

У свою чергу, Н.В. Дмитрієва, розглядаючи технологію формування інноваційного середовища в контексті дослідження специфіки функціонування та розвитку підприємства обробних виробництв, спрощує її структуризацію (інноваційне середовище розглядається через рівні: внутрішнє середовище, зовнішнє середовище прямого і непрямого впливу). При цьому автор вказує, що у кожного середовищного компонента є свої стимулюючі і стримуючі складові:

- внутрішня стимулююча складова представлена здібностями генерувати і сприймати інноваційні ідеї;

- внутрішня стримуюча складова розглядається в ракурсі ресурсних обмежень, що впливають на ведення та забезпечення інноваційної діяльності;

- зовнішня стимулююча складова являє собою між-фірмову кооперацію (узгоджене ведення інноваційної діяльності з контрагентами);

- зовнішня стримуюча складова представлена обмеженнями по адаптації інноваційної діяльності до зовнішніх умов.

Таким чином Н.В. Дмитрієва приходять до висновку, що наявність стимулюючих і стримуючих складових визначає якість і швидкість інноваційно-інтенсивного росту різних за масштабом соціально-економічних систем. На цьому необхідно зупинитися трохи докладніше. До теперішнього часу поставлені завдання не стільки пошуку напрямків національного інноваційного розвитку (ці напрямки визначені державною інноваційною політикою), скільки пошуку драйверів інтенсивно-інноваційного зростання господарюючих суб'єктів реального сектора економіки, в тому числі суб'єктів інноваційного підприємництва.

Драйвери інтенсивно-інноваційного зростання господарюючих суб'єктів (малих, середніх або великих підприємницьких структур) – це стимули, які забезпечують поступальний розвиток. Формуються вони за рахунок здібностей внутрішнього середовища зазначених суб'єктів скористатися наявними можливостями (сигналами) зовнішнього середовища і перетворювати їх в чинники стратегічно сталого і конкурентоспроможного розвитку в довгостроковій перспективі.

З урахуванням вищесказаного нами пропонується власне бачення в частині формування інноваційного середовища в національній соціально-економічній системі, яка базується на розумінні того, що сучасне побудова національних соціально-економічних систем ґрунтується на моделі потрійної спіралі, запропонованої відносно недавно Г. Іцковіцем.

Таблиця 1

Елементи і компоненти інноваційного середовища по ієрархічних рівнях

Середовищний рівень	Елементи включені в рівень
Макроекономічний рівень	– правова і законодавча база, представлена окремими гілками виконавчої влади; – дослідні центри (регіонального і локального значення); – венчурні та інноваційні фонди (громадські спеціалізовані об'єднання); – правозахисні організації і патентні бюро
Мезоекономічний рівень	– центри трансферу технологій (технопарки, техніковпроваджувальні зони, консалтингові центри і т.д.); – центри фінансово-економічної підтримки національної інноваційної активності (кредитні та інші фінансові організації, фонди)
Мікроекономічний рівень зовнішнього середовища	– центри сприяння інноваційній діяльності (Бізнес-інкубатори, центри підготовки кадрів, лабораторії і т.д.); – інвестори (стратегічні, інституціональні)
Мікроекономічний рівень внутрішнього середовища	– організаційна дослідницька база; – ринковий, кадровий, фінансовий, науково-технічний потенціал; – інформаційне забезпечення і підтримка інноваційної активності

Модель потрійної спіралі передбачає таку інституціональну побудову національної соціально-економічної системи, в якій три ключових актори (держава, наука і бізнес) взаємодіють як партнери. Це є закономірним, оскільки в постіндустріальній економіці, розвиток якої має характеризуватися стійкістю і інноваційністю, одним з найголовніших ресурсів є знання. І цілком закономірно, що три найважливіших інститути, що генерують необхідне для сталого та інноваційного розвитку знання, змінюють специфіку своєї взаємодії. Якщо раніше в індустріальній економіці держава являла собою надсистемне інститут, який визначає принципи організації економічного, соціального, політичного або технологічної взаємодії, то в постіндустріальній економіці держава розглядається як рівноправний партнер, конструює новий простір.

В індустріальній економіці зв'язки між основними інститутами були переважно двовимірними. При цьому, якщо бізнес і наука мали як права, так і зобов'язання (відповідно, в аспекті ведення ефективної економічної діяльності та в аспекті створення та дифузії нового знання), то держава (як надсистемний інститут) мала переважними правами і меншим обсягом зобов'язань по відношенню до двох інших інститутів. У постіндустріальній економіці держава, бізнес і наука, виступаючи як партнери, які формують тренд стійкого інноваційного розвитку, взаємодіють на основі тривимірних взаємозв'язків. Розуміння цього дозволило Г. Іцковіцу висунути гіпотезу про те, що в постіндустріальній економіці взаємодія трьох зазначених акторів ґрунтується на моделі потрійної спіралі (triple helix model).

Отже, на нашу думку, інноваційне середовище необхідно розглядати як особливий інституціональний базис конкурентоспроможного розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва, який формує необхідні стимули і забезпечує формування належної мотивації даних суб'єктів до інтенсивного розвитку і збалансованого економічного зростання за допомогою когнітивізації економічної діяльності.

Варто зазначити, що не кожен господарюючий суб'єкт, в тому числі суб'єкт інноваційного підприємництва, володіє мотивацією і здатний розпізнати стимули, щоб забезпечити інтенсивно-інноваційне зростання, отже, постає завдання пошуку та ідентифікації драйверів зазначеного зростання, які б забезпечували стійкість стратегічного розвитку на мікрорівні і стійкість соціально-економічного розвитку на макрорівні. На нашу думку, в цьому аспекті найбільш правильним є підхід, заснований на диференціації середовищ зростання і розвитку, поділі їх на зовнішнє середовище (яке власне і утворює можливості) і внутрішнє середовище (яке власне і утворює здатності суб'єктів інноваційного підприємництва до певного типу розвитку і зростання).

Зовнішнє середовище діяльності (функціонування і розвитку) суб'єктів інноваційного підприємництва, з одного боку, характеризується нестійкістю, здатністю до швидкої зміни станів (від помірної до критичної нестабільності). Але, з іншого боку, зовнішнє середовище відкриває ті самі можливості для підприємницьких структур, які необхідні їм для реалізації своїх стратегій зростання та розвитку.

Зовнішнє середовище не тільки формує для суб'єктів інноваційного підприємництва можливості зростання і розвитку, хоча це важливо, в першу чергу зовнішнє середовище дозволяє даним господарюючим суб'єктам налагоджувати міжфірмовий зв'язок, які на практиці являють собою міжфірмову кооперацію.

В сучасних умовах міжфірмова кооперація являє собою альтернативу структурної організації діяльності сучасних суб'єктів інноваційного підприємництва і в більшості випадків розглядається як сетізація – новий феномен в теорії управління. Даний феномен (феномен

сетізації громадського та економічного простору) ґрунтується на інтеграції кількох основних теоретичних концепцій, що мають певні філософські, економічні підстави і одночасно пояснюють специфіку розвитку і поведінки підприємницьких структур у зовнішньому середовищі (теорія транзакційних витрат, ресурсна теорія, знаниєвая і отношенческой концепції).

З одного боку, суб'єкт інноваційного підприємництва є відкрита динамічна система, стратегічна стійкість і збалансованість економічного зростання якої не може бути досягнута за рахунок здібностей до повного самозабезпечення. З іншого боку, всім сучасним господарюючим суб'єктам, в тому числі суб'єктам інноваційного підприємництва, не обов'язково прагнути до повного самозабезпечення, оскільки сучасні організації розвиваються в умовах відкритого ринку, що визначає наявність міжфірмових взаємодій (науковий, технічний, ресурсний обмін і т.д.). Тому існуючий в рамках взаємодії суб'єктів інноваційного підприємництва обмін служить і джерелом отримання ними економічних вигод, і джерелом формування цими суб'єктами конкурентних переваг (і те й інше, як було показано вище, утворює підприємницькі ренти).

З точки зору практики управління суб'єктами інноваційного підприємництва міжфірмова кооперація є однією з ключових умов, що забезпечують стійкість розвитку на макро- і мікрорівні. Міжфірмова кооперація дозволяє господарюючим суб'єктам отримувати такі основні вигоди:

- взаємовигідні партнерські відносини, які можуть бути реалізовані як в горизонтальній, так і у вертикальній площині. Партнерські відносини між господарюючими суб'єктами раніше завжди ґрунтувалися на економічному обміні, але в сучасних умовах превалюючими стають технологічний, науковий і соціальний обмін;

- взаємовигідні партнерські відносини можуть характеризуватися умовною залежністю і умовної незалежністю, але при цьому основною характеристикою сучасних партнерських відносин суб'єктів інноваційного підприємництва стає синергія, тобто множення одержуваних в результаті кооперації вигод. В результаті синергії сумарний ефект кооперації набагато перевищує окремі ефекти локального функціонування і розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва;

- наявність партнерських відносин, що реалізуються в області технологічного і наукового (знаннєвого) обміну, сприяє інтенсифікації зусиль, які вживаються господарюючими суб'єктами, спрямованих на збільшення інноваційної активності, що, в свою чергу, усуває перешкоди стратегічного сталого розвитку окремо взятого суб'єкта інноваційного підприємництва.

Важливо відзначити, що сучасна міжфірмова кооперація (всі господарюючі суб'єкти беруть участь в обміні і мають рівні права і рівні обов'язки, які, як правило, пропорційні частці вкладення в обмін) не тільки дозволяє забезпечувати адаптивність розвитку суб'єктів інноваційного підприємництва, але в першу чергу надає зазначеним структурам можливість бути контрадаптивними.

Контрадаптація – це відносно новий термін, який означає здатність господарюючого суб'єкта, в тому числі суб'єкта інноваційного підприємництва, забезпечувати випереджаючі внутрішні зміни за рахунок проактивного управління (управління, спрямованого на передбачення змін в майбутньому і активну підготовку до проведення цих змін в сьогоденні).

При наявності контрадаптації суб'єкти інноваційного підприємництва на найбільш ранніх стадіях ідентифікують нові ризики і можливості зовнішнього середовища, що відкриваються, а також тренди локальних або глобальних змін і відповідно реорганізують / трансформують свою діяльність

в рамках майбутніх змін. Такий підхід в загальному сенсі забезпечує випередження ходів конкурентів і, отже, забезпечує суб'єктам інноваційного підприємництва накопичення потенціалу стратегічно сталого і конкурентоспроможного розвитку, а також збалансованого економічного зростання в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Крім цього, контрадаптивність, як характеристика функціонування і розвитку суб'єктів інноваційного підприємства, означає, що господарюючий суб'єкт орієнтований на використання інноватики в якості основного фактора формування конкурентоспроможності та основного стимулу сталого розвитку.

Інноваційна активність суб'єктів підприємства може формуватися за рахунок продукування і впровадження економічних, технологічних, організаційних, соціальних та інших новачків і нововведень, спрямованих на отримання конкурентних переваг, а значить, прямих і (або) непрямих економічних вигод. Таким чином, очевидно, що зростання інноваційної активності суб'єктів підприємства і, як наслідок, макроекономічних цілей, поставлених в національній інноваційній політиці, складно досягти без використання можливостей зовнішнього середовища у вигляді міжфірмової кооперації, яка передбачає взаємовигідний обмін між зазначеними суб'єктами і третіми особами.

Дуже важливим позитивним моментом у використанні обміну між суб'єктами інноваційного підприємства є те, що активно взаємодіяти в нових умовах можуть різномасштабні суб'єкти підприємства. Іншими словами, з практичної точки зору міжфірмова кооперація стимулює налагодження зв'язків між малим, середнім і великим бізнесом. Налагодження зазначених зв'язків є одним з ключових завдань, вирішення якого забезпечує перекид національної соціально-економічної системи на інноваційні рейки.

У внутрішньому середовищі, тобто в економічних і територіальних межах суб'єктів інноваційного підприємства, також є стимули і фактори, що забезпечують їх інтенсивний інноваційне зростання. Фактори внутрішнього середовища нами розглядаються як драйвери інтенсивного інноваційного зростання, які в практичному аспекті управління формуються за рахунок ключових компетенцій і трансформуються в конкурентні переваги.

Ключові компетенції розглядаються як особливі умови, які, приймаючи різні форми, забезпечують безперервність процесу освіти конкурентних переваг, які, в свою чергу, можна розглядати і як потенціал сталого розвитку / збалансованого зростання, і як потенціал конкурентоспроможності.

При цьому ключові компетенції повинні володіти цінністю, унікальністю і доступністю використання. Цінність ключових компетенцій суб'єктів інноваційного підприємства – в їх рідкості і незамінності, унікальність компетенцій означає, що вони не можуть бути скопійовані конкурентами досить тривалий час, а доступність полягає в можливості використовувати їх в практичній діяльності (в управлінні і організації функціонування і розвитку господарюючого суб'єкта).

Три основні характеристики ключових компетенцій (рідкість, незамінність, унікальність) утворюють базис конкурентоспроможності будь-яких господарюючих суб'єктів, в тому числі суб'єктів інноваційного підприємства. Умови для формування ключових компетенцій локалізовані у внутрішньому середовищі, але імпульс їх формування завжди йде із зовнішнього середовища, яка аксіоматично в сучасних умовах повинна бути інноваційною. Активну участь суб'єктів інноваційного підприємства в тристоронній мережівій взаємодії (державна – бізнес – наука) дозволяє знайти нові резерви для формування ключових компетенцій і застосування результатів їх експлуатації в зовнішньому середовищі (на відкритому ринку). Виходячи з цього, можемо ще раз зробити висновок, що інноваційне середовище являє собою інституційний базис забезпечення належного рівня конкурентоспроможності суб'єктів інноваційного підприємства.

Висновки. Отже, нами розглянуто ключові і найбільш важливі аспекти формування інноваційного середовища, які необхідні не тільки для інтенсивного розвитку суб'єктів інноваційного підприємства, а й для застосування результатів їх зростання і еволюціонування. Наявність розвиненого інноваційного середовища, безперечно, стимулює інноваційну активність мікроекономічного рівня, але в той же час необхідно розуміти, що наявність інноваційної активності не означає наявності здатності господарюючих суб'єктів конкурувати на відкритому ринку.

Список використаних джерел:

1. Економіка й організація інноваційної діяльності : підручник / за ред. О.І. Волкова, М.П. Денисенка. Київ : Професіонал, 2011. 960 с.
2. Жихор О.Б., Куценко Т.М. Інноваційний розвиток регіону : монографія. Київ : УБС НБУ, 2012. 251 с.
3. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2008. 456 с.
4. Стадник В.В., Йохна М.А. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 463 с. (Альма-матер). Бібліогр.: с. 441–447.
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів : Матеріали Парламентських слухань у Верховній Раді 17 червня 2009 р. / За загальною ред. професора В.І. Полохала. Київ : Парламентське видавництво, 2009. 632 с.
6. Сурін А.В., Молчанова О.П. Инновационный менеджмент : учебник. Москва : ИНФРА-М, 2009. 368 с.
7. Табачник Д.В., Каракай Ю.В., Гуржій А.М. Маркетинг інновацій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. 288 с.

References:

1. Volkova O.I., Denisenko M.P. (Eds.) (2011). Economics and organization of innovation. Kyiv: Professional. (in Ukrainian)
2. Zhykhor O.B. (2012). Innovative development of the region: monohrafiya [a monograph]. Kyiv: YBC NBY. (in Ukrainian)
3. Zablotsky B.F. (2008). Economics and organization of innovation. Lviv: Novyi Svit-2000. (in Ukrainian)
4. Stadnyk V.V. (2006). Innovation management. Kyiv: Akademyvudav. (in Ukrainian)
5. Polohala V.I. (Eds.) (2009). Strategy of innovative development of Ukraine for 2010–2020 in the context of globalization challenges: Proceedings of the Parliamentary hearings in the Verkhovna Rada on June 17, 2009. Kyiv: Parliamentary Publishing House. (in Ukrainian)
6. Surin A.V. (2009). Innovative management. Moscow: INFRA-M. (in Russian)
7. Tabachnyk D.V., Karakai Y.V., Gurzhiy A.M. (2009). Marketing of innovations. Luhansk: LNU named after Taras Shevchenko. (in Ukrainian)

ИННОВАЦИОННАЯ СРЕДА КАК НЕОБХОДИМЫЙ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЙ БАЗИС ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СУБЪЕКТОВ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ОСНОВЕ ОЦЕНОЧНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ

Аннотация. В современной научной литературе уделяется значительное внимание условиям, которые формируют платформу, или институциональный базис для развития тех или иных сегментов предпринимательства. Научные исследования в области формирования тех или иных условий, необходимых для развития инновационно ориентированных субъектов, используются, в том числе, и в практике построения рейтингов, индексов, характеризующих уровень и качество инновационного развития национальной экономики в целом. Так, например, Глобальный инновационный индекс включает две группы показателей (имеющиеся ресурсы и достигнутые результаты), при этом априори подразумевается, что наличие первого является вероятностью получения второго. При этом в первую группу включены такие параметры, как: институты, человеческий капитал, наличие инфраструктуры, развитие внутреннего рынка и развитие бизнеса. То есть фактически эта группа показателей описывает инновационная среда, в которой осуществляют свою деятельность хозяйствующие субъекты, в том числе и субъекты инновационного предпринимательства. Стоит отметить, что согласно анализу Глобального Индекса основную роль в формировании инновационности национальных экономик играют человеческий фактор и наличие эффективных институтов, в полной мере согласуется с концептуальными положениями, которые описывают общие теоретические особенности инновационной экономики и инновационного предпринимательства. Фактически Глобальный инновационный индекс демонстрирует и способность национальной экономики развиваться с использованием интенсифицируя факторов и способность создавать условия для того, чтобы фундаментальные и прикладные знания не только продуцировались, но и применялись в практической (непосредственной) деятельности хозяйствующих субъектов.

Ключевые слова: глобальный инновационный индекс, инновационная среда, инновационное развитие, индекс, инновационное предпринимательство.

INNOVATION ENVIRONMENT AS A NECESSARY INSTITUTIONAL BASIS FOR ENSURING THE COMPETITIVENESS OF INNOVATIVE ENTREPRENEURS ON THE BASIS OF EVALUATION RESULTS

Summary. In the modern scientific literature, considerable attention is paid to the conditions that form the platform or institutional basis for the development of certain segments of entrepreneurship. Research in the field of formation of certain conditions necessary for the development of innovation-oriented economic entities are used, including in the practice of building ratings, indices that characterize the level and quality of innovative development of the national economy as a whole. For example, the Global Innovation Index includes two groups of indicators (available resources and achieved results), while a priori it is understood that the presence of the first is the probability of obtaining the second. The first group includes such parameters as: institutions, human capital, availability of infrastructure, internal market development and business development. That is, in fact, this group of indicators describes the innovation environment in which economic entities operate, including the subjects of innovative entrepreneurship. Under rational expectations, author proposes tounderst and Neshev's expectations of reflective subjects. The latter shall be representatives of the state, universities and the business community. The expectation soft hestate are described, in particular, in the targets presented in the programs of socio-economic development, the expectations of other potential participants in the triplehelix can be identified, in particular, instructure dsurveys, focus groups and more. It should be noted that according to the analysis of the Global Index the main role in shaping the innovation of national economies is played by the human factor and the availability of effective institutions, which is fully consistent with the conceptual provisions describing the general theoretical features of innovation economy and innovative entrepreneurship. In fact, the Global Innovation Index demonstrates both the ability of the national economy to develop using intensifying factors, and the ability to create conditions for fundamental and applied knowledge not only produced but also applied in the practical (direct) activities of economic entities.

Key words: global innovation index, innovation environment, innovative development, index, innovative entrepreneurship.